

викладанні даної дисципліни (аналіз досліджувальних процесів з використанням ризик орієнтованого підходу, дослідження небезпечних впливів на систему ЛТС, використання методів моделей і аналогій тощо).

Проблемне навчання належить до найдійовіших педагогічних технологій і сприяє активізації пізнавальних можливостей студентів та розвитку не тільки їх творчих здібностей, але й здатності до майбутньої активної безпечної діяльності на СГ. Однією з його істотно важливих сторін є наближення психології мислення людини до психології навчання. Студентів слід систематично залучати до процесу розв'язання проблем та проблемних задач (йдеться про пошук відповідей на завдання, котрі не мають миттєвих рішень), побудованих на основі змісту програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Проблемне навчання з БЖД може здійснюватися на різних рівнях в залежності від ступеня підготовки студентів. Перший, найнижчий, рівень – викладач сам формулює проблему і сам розв'язує або відтворює перед студентами процес пошуку її рішення (висування гіпотез, перевірка, відхилення деяких з них, прийняття правильної, оцінювання отриманих результатів). Другий, підвищений рівень позначений більшою активністю студентів. ПС створює викладач, а студенти визначають проблему, яку потім розв'язують разом. Третій рівень відрізняється від другого тим, що студенти розв'язують проблемну ситуацію самі, без допомоги викладача. Четвертий, найвищий, рівень створюється тоді, коли студенти у сукупності поданих (або зібраних) невпорядкованих фактів не тільки бачать можливу проблему, а й самостійно розв'язують її.

Таким чином, можна запропонувати до використання у практиці викладання дисципліни БЖД НЗО, наступні види проблемного навчання: проблемне викладання матеріалу педагогами (на лекціях), викладання з логічним завданням (на практичних заняттях), проблемна співбесіда (на семінарах), розв'язання студентами пізнавальних завдань (під час індивідуальної роботи), виконання самостійних досліджень з консультаціями викладача (розділи дипломних робіт). Технологія проблемного навчання перевірена часом на кафедрі БЖД та ЦЗ Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, багаторічний досвід її використання свідчить про робото спроможність та ефективність.

ПРИНЦИПИ ДОБОРУ І СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕЧНОЇ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

С. П. ГВОЗДІЙ, канд. пед. наук, доц., завідувач кафедри медичних знань та безпеки життєдіяльності

Одеській національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса

Формування культури безпечної життєдіяльності (КБЖД) студентів класичних університетів здійснюється в ході вивчення обов'язкових дисциплін

як-то «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі», «Цивільний захист» під час та за рамками навчального процесу. Основний зміст регламентовано типовими навчальними програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України. Для студентів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова були розроблені відповідні робочі програми навчальних дисциплін, які враховували специфіку навчального закладу та відповідної спеціальності, за якою навчалися студенти.

Добір і структурування змісту навчання здійснюються за основними та прикладними дидактичними принципами. Перший принцип, на якому засновувався зміст навчання під час формування КБЖД у студентів класичного університету, був принцип науковості. Учені підкреслюють, що принцип науковості навчання орієнтований на сучасні досягнення науки та практики і передбачає відповідність змісту освіти рівню розвитку сучасної техніки, досвіду, накопиченому світовою цивілізацією. Принцип науковості вимагає, щоб зміст освіти реалізовувався як у навчальний, так і в позанавчальний час й одночасно визначався як критерій добору навчального матеріалу. Принцип науковості вимагає, щоб зміст навчання знайомив студентів з об'єктивними науковими фактами, теоріями, законами, відображав сучасний стан наук, стверджують учені (В. Сластенин, 2002; А. Гайфутдинов, 2009).

На нашу думку, реалізація означеного дидактичного принципу дозволяє підняти рівень професійної підготовки молодих фахівців, реальну можливість застосування наукових знань на практиці. Застарілі знання з питань безпеки або не знаходять застосування, або дезорієнтують студентів. Облік наукових досягнень у безпеці дозволяє у зміст нормативних дисциплін відібрати і включити поняття, закони, основні теорії, які забезпечують наукову базу для вивчення БЖД, ООП, ОПГ, ЦЗ.

Принцип відповідності змісту освіти потребам суспільного розвитку, з якого випливає необхідність включати в зміст освіти не тільки знання та формування вмінь, але і фрагменти, які забезпечують відображення досвіду творчої діяльності людства і досвіду особистісного відношення до системи загальнолюдських цінностей; відображає сучасний рівень розвитку соціуму, наукового знання, культурного життя і забезпечує особистісний ріст.

В умовах інформаційно-науково-технічного прогресу наука перетворюється на безпосередню продуктивну силу. Вивчення проблем безпеки (у повсякденні, під час трудової діяльності, під час надзвичайних ситуацій тощо) в умовах вищої освіти має здійснюватися в тісному зв'язку з розкриттям найважливіших шляхів їх застосування в промисловості, сільському господарстві, в суспільному житті тощо. Реалізація цього принципу добору змісту освіти має велике світоглядне значення, оскільки сприяє засвоєнню ідеї про зв'язок науки з практикою. Сьогодні, коли прогрес суспільства залежить від наявності своєчасної та повної інформації про ті чи інші досягнення, для зміцнення зв'язку навчання з життям невід'ємною складовою є користування мережею Інтернет, засобами масової інформації, освітніми порталами та форумами науковців з різних галузей знань тощо.

Навчання впродовж життя - фундаментальний принцип, який лежить в основі цілісного стратегічного підходу в освіті. Реалізується означений принцип в Європейському освітньому просторі і пояснюється зміною парадигми вищої професійної освіти в контексті європейських освітніх реформ. Цільова установка вузів - допомогти студентам сформувати компетенції, які необхідні в умовах мінливого ринку праці, навчити студентів вчитися протягом усього життя відповідно до вимог і змін життя, бути мобільними і гнучкими в складній соціокультурній ситуації (Л. Ніколаєва, 2013). Затверджена у 2001 році Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» передбачає наскрізне вивчення питань про безпеку життєдіяльності та формування відповідної культури. Відхилення від принципу наступності змісту освіти на різних її рівнях у процесі формування культури безпечної життєдіяльності (наприклад, відміна дисциплін, що вивчають безпеку, у вишах) призведе до появи прошарку населення, яке буде недооцінювати важливість та актуальність означених питань, підвищиться кількість травмованих на виробництві, тих, кому несвоєчасно або неякісно надана перша медична допомога тощо.

Для високої мотивації навчання, глибинного розуміння культури безпечної життєдіяльності, підняття ефективності арсеналу дидактичних засобів навчання ми використовували принцип адаптації навчального матеріалу до інтересів студентів. Правом того, хто навчається має бути особисте, авторське прочитання змісту навчального матеріалу і зовнішня трансляція цього прочитання як мета роботи зі змістом. Не отримання готових знань, заучування навчального матеріалу, а синтез ідей, робота з інформацією та її пошук за потребами та запитом студентів допоможе підняти рейтинг дисциплін з безпеки у ВНЗ та поступово, планомірно вийти на високий рівень культури безпечної життєдіяльності.

РОЛЬ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

О. Я. МЕЛІКОВ, канд. техн. наук, доц. кафедри зоології, фізіології та валеології

*М. О. КВІТКО, асистент кафедри зоології, фізіології та валеології
ДВНЗ «Криворізький національний університет» криворізький педагогічний інститут, м. Кривий Ріг*

*Г. О. КВІТКО, викладач циклової комісії Іноземної мови
Криворізький коледж Національного авіаційного університету, Кривий Ріг*

Значна частина молодого населення України (більше 58,1%) практично не знайома з питаннями культури безпеки життєдіяльності та правилами поведінки в надзвичайних ситуаціях[1].